

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre.....	24 kor. (12 frt)
Félévre.....	12 „ (6 „)
Negyedévre.....	6 „ (3 „)
Egy órára.....	2 „ (1 „)
Egyes szám.....	8 fillér (4 kr.)
Videkre.....	10 „ (5 „)

Megjelenik mindennap

korán reggel.

Ünnep és vasárnap után is.

Kolozsvár, 1904.

Főszerkesztő: Dr. PAPP JÓZSEF.

Hétfő, július 4.

UJSÁG

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG

KIADÓHIVATAL

Egyetem-utca 7., (Lyceum-nyomda.)

HIRDETÉSEK DIJA:

Négyezred centiméterenként 8 fillér.

(parosok és kereskedők kedvezményben részesülnek)

Nyitltér megállapodás szerint.

Pártügyek.

Irt: Hentaller Lajos orsz. gyűlésképviselő.

Első Napoleon egy öreg katonájának újságolta valaki a nagy embermészáros halála után: „Meggalt a császár!” A vén francia katoná vőgínézte a hihordót és sajnálkozva válaszolta neki: „Ő és meghalni! No kend ugyan jól ismeri a császárt!”

Igy vagyok én azokkal, akik hol szóval, hol a hírlapokban hirdetik, hogy vége van a függetlenségi pártnak. Ezek a nyugtalan vért, a helyzettől, viszonyoktól, egyénekkel és pártokkal folyton elégedetlen emberek, ha van ok rá, ha nincs, mindig hajánál fogva rángatják elő azt a rémbirt, hogy a függetlenségi pártnak vége van, hogy elvesztette gyökerét a nemzetben s nincs már bízalom iránta.

Ezeknek tehát bátran felelhetjük első Napoleon öreg katonájával, „no ugyan kendtek, atyafiak, jól ismerik a magyar népet, ha azt hiszik, hogy vége van a függetlenségi pártnak.”

Ma kevésbé van vége, mind lehetett volna bármikor 1867. óta. Ma kevésbé, mert az 1867-iki kiegyezéssel a nemzet nagy zöme nincs megelégedve.

Epp ezért tökéletesen helyesnek tartjuk a függetlenségi pártnak azt az eljárását, amiképpen a tegnapi este tartott konferenciáján kimondta, hogy komolyabban és kimerítőbben nem óhajtott foglalkozni a kecskeméti és soproniak a párthoz intézett felirataival, hanem megbízta a párt két tagját, hogy adjanak arra vonatkozólag véleményt.

Nekünk azonban van jogunk azokkal a levelekkel foglalkozni. Nemcsak van jogunk, de kötelességünk is. Meg is tesszük. Ez a két felirat különböző elbírálás alá esik. A sopronival könnyen végezhetünk. A soproniak levelét, melyet a központi függetlenségi párthoz intéztek, egyszerű fogadatlán prókátorokdásnak nyilatkoztattak.

Megmondom miért? Mert Sopronban sohasem volt konszolidált függetlenségi párt. Az ottani polgárság sohasem érdeklődött komolyan a nemzet függetlenségi törekvéseiről. Sohasem kérte és vette ki a részét a nagy nemzeti küzdelemből s sohasem küldött a függetlenség védelmére támogatót a parlamentbe. És ami fő: sohasem alakult ott meg rendes függetlenségi pártkör, mely állandó érintkezésért fentartotta volna az országos központtal. Epp azért mi a soproniak feliratát, egy idegen, a függetlenségi párt iránt ellenséges elem befolyásának tekintjük, melynek egyéb célja nem lehet és nincs is, minthogy a függetlenségi párt békéjébe még egy éket és ezáltal a pártegységbe újabb rést üssenek.

Ezzel tehát végeztünk! De más elbírálás alá esik a kecskeméti levél.

Kecskemét valamikor erős fellegvára volt a haza függetlenségének, 1867. óta hosszú, hosszú ideig Kecskemét városa mindig két függetlenségi párti képviselőt küldött a parlamentbe. És úgy az Alsó, mint a Felső kerületben ősidőktől fogva rendes, szervezett pártja van a függetlenségi polgárságnak. A pórtkörök ma is megvannak. Most azonban már nem függetlenségi követek képviselik Kecskemét hazafias polgárságát az országgyűlésben, hanem közönséges szabadelvű pártiak. Oka ennek az, hogy Kecskeméten a függetlenségi polgárság ezelőtt 15 esztendővel két táborra

szakadt. Az egyik, melynek elnöke és vezére a becsületben és hazafiai erényekben megföhéredett Szappanos István áll az élén, ez ragaszkodott tovább is hűségesen a függetlenségi párt régi, igaz evangéliumához, s Kossuth Lajost tartotta apostolának.

A másik töredék élén Kecskeméten Iványosi Szabó László áll, akinek aláírásával a függetlenségi párt az „intő cédulát kapta, hogy ezentul viselje magát jobban mint eddig.

Ez a párt nem a mi pártunk. Ez a párt a régi Ugron-féle töredéknek a maradéka. Győzni nem tudott, halni nem akar” mondhatjuk a jó urakról a költővel. Hát mit akar? Bajt akar csinálni a központi függetlenségi pártnak.

Tanácsokat ad. Hogy egyesüljünk az Ugron-párttal. Ez másként lehetetlen, mintha az Ugronisták egyenként, a mi elveink alapján belépnek a pártkörbe. Mit akar még? A folytonos obstrukciót. De hisz ez majdnem lehetetlen. Ha egyébként nem, hát fizikailag.

Hát még mit akarnak a derék jó kecskeméti? Országos gyűlés tartását. Itt bujik ki azután igazán a szeg a zsákból. Mert mindenki, aki csak végre meg akarja bontani a függetlenségi párt egységét, mindenki, aki legszertehűzőbb elvek, eszmék, nézetek és kakuksiások döglött macskáját, az Ugron-párttal való egyesüléstől a delegációba való bemenetelig a párt közé akarja dobni, az mind az országos pártgyűlés tartásán nyargal.

A pártgyűlés csak fikció! Aki több embert bír betoborzani, az ott az erősebb. Én nem kérek belőle, mert volt benne részem s még ma is szomorúság tölti el, ha egy-egy országos gyűlés eszembe jut.

Ez ma pártfentartásra vezetne. A haza függetlenségéhez való kitartó ragaszkodás a fő; az önállóság kivívásáért való küzdelem az első. Mi személyes politikát nem folytathatunk, hanem eszményit.

Jussanak a kecskemétieknek eszébe azok a szavak, melyeket Ugron Gábor mondott épp Kecskeméten 1889. október 15-én: „Mi függetlenségi párt nem a hatalomért áhitozunk, mi nem konkrá lesünk, mi elveink által vezette-tünk”. Tessék a kecskemétieknek is kitartóan elveikért küzdeni, hogy visszavárják azt a zászlót, melyet az utolsó választásoknál oly csúfsan elejtettek.

Az elvált férj bosszúja.

Gyilkosság az országúton.

— Saját tudósítónktól. —

Kolozsvár, július 3.

Borzalmas gyilkosság történt tegnap délután Nagyvárad határa közelében a Nagykér felé vezető országúton. Egy elkeseredett ember ottlotta ki életét az asszonynak, akivel még nem régen házasságban élt. A brutális gyilkosságról a következőket jelenteti tudósítónk:

Ezelőtt egy esztendővel vette feleségül csak amugy balkézről pap nélkül Kiss Mária asszonyt Nagykéren Szász Tógyer csavargó legény. Az asszonynak volt némi kis vagyona; háza, földje s Szász Tógyer ugyancsak neki látott a kis vagyonjára pusztításához. Eleinte türt az asszony, gondolván, hogy majd csak megváltozik a Tógyer, de bizony az még egyre iszákosabb, pazarióbb és amint ez már szokott, durvább, gorombább lett. Valóságos üldözötte az asszonyt s az utóbbi időben már brutálisan ütötte, verte is.

Néhány héttel ezelőtt végre az asszony megszokta a dolgot és tüdőzőjét, aki jóformán férje sem volt, kiutasította a házból. Szász Tógyer eltávozott, de rettenetes szitkozódások és fenyegetések között. Kijelentette az asszony előtt, hogy bosszút

fog állani és figyelmeztette, hogy kerülje, mert a hol megtalálja, megöli. Az asszony félt is az ura haragjától és elválásuk óta jóformán ki sem mozdult a házból. Tegnapi azonban kénytelen volt elhagyni a házat. Valami peres ügyben kellett bejőnie Nagyváradra a bírósághoz tanúnak. El is indult két másik odaváló parasztlaszonnyal társaságában Nagyvárad felé. Már majdnem a határban voltak, ott jöttek az erdőszél mellett az országúton, amikor egyszerre az erdőből kiugrott Szász Tógyer az anyjával.

A három asszony megrettenve, de menekülésről, már szó sem lehetett. Szász Tógyer előbb állt s rettenetes kiármó szavakkal támadt a feleségére, majd pedig ezekkel a szavakkal:

— Meghalsz kutyá! — forgópisztolyt rántott elő s az asszonnyal irányította.

Kiss Mária ekkor az egyik mellette álló asszony háta mögé bujt. A férje követte s egymástól öt lövést tett a szerencsétlen asszonnyal, a ki holtan rogyott össze. Az egyik golyó a fejét, másik a szívét, harmadik a karját találta, de találta a másik kettőt is, a mely kisebb sebet okozott.

Szász Tógyer rémes tettének elkövetése után bemenekült a közeli erdőbe, az anyja és a két asszony pedig visszafordult a faluba otthagyni a holttestet, az árok-szélen. Egy nagyváradi kocsi akadt rá déltájban s értesítette erről a vámost, a ki rögtön telefonon értesítette az esetről a csendőrséget.

A csendőrség telefonon közölte a dolgot az ügyészséggel, a mely azonnal intézkedett a tettes kézrekerítése és a nyomozás megkezdése iránt. Hat csendőr azonnal neki vágott a nagykéri erdőnek, hogy Szász Tógyert kézrekerítse.

Az ügyészség részéről pedig Baróthy Pál ügyész és Nizsalovszky Endre vizsgálóbíró azonnal kimentek a helyszínre, a helyszíni szemle megkezdése végett.

Minthogy nem lehetett tudni, vajon nem a nagyváradi határban történt-e az eset, a helyszíni szemlén megjelent Pataky rendőrfőfelügyelő is.

A hullát beszállították a boncházba, a hol holnap felboncolják.

A tettest estig nem sikerült kézrekeríteni.

Öngyilkosság a börtönben.

Az aradi vár szenzációja.

— Saját tudósítónktól. —

Kolozsvár, július 4.

Az aradi várnak események szempontjából csendes élete van, aig történelmi nagybőha a vár ezernyi lakója között olyasvalami, ami az újságíró tollára való. S ha mégis előfordul valami, megzavarván a katonák egyhanguan megszokott életét, az öbbszörösen nagyobb szenzáció, mintha ugyanaz a városban történt volna.

Tegnapelőtt délelőtt lázba volt a sok katonája egy olyan esemény miatt, amely a polgári életű emberek között is megtörténik: egy baka a börtönben felakasztotta magát és meghalt. Tegnapi délután 5 óra-kor volt a temetése. A főúton vonult végig a menet, melynek gyászoló közönségét tisztán katonák képezték.

Ez a köny és sírás nélküli temetés Dragalina Péter volt, az öngyilkos bakák. A szerencsétlen sorsu ember a negyedik évet szolgált katonaként, mert mikor másodéves baka volt, nyolc hónapi garnizonfogságot tölt s ezt az időt természetesen utánna kellett szolgálnia. Ezt a büntetést azért kapta, mert egy újsáka részegen jött haza a várba s a kapuánál az őrség parancsnokát pofonította. Hát ez természetesen óriási vétség katonaként nemcsak azért, mert őparancsnokról van szó a pofonban, hanem különösen azért is, mert az őparancsnok káplár. Dragalina pedig közlegény volt. Ez rendes körülmények között öt-hat évi fogságot von maga után, de mert Dragalina részeg volt, ennek betudásával menekült meg nyolc hónapi garnizonfogsággal.

Három éven fölül épen a nyolcadik, tehát az utolsó hónapját szolgálta Dragalina júnusián. Ez alatt azonban újabb két vétséget követett el, bár nem olyan súlyosak, mint az előző volt. Kétszer egymás után engedély nélkül kimaradt éjszakának idején a kaszárnyából s mert már büntetve volt, azért újra vizsgálat alá fogták. A negyedik század parancsnoksága; amely alatt Dragalina szolgált, feljelentést tett ellene az ezredparancsnokságnál s addig is amíg ezt ott elintézték, az ugynevezett versárter-arrest-be zárták be. Ez a börtön a legenyhébb a vár fogházai között, ott van a hatos kapu mellett, minden várba járó ember ismeri a deszkákkal fedett ablakairól.

Tegnapelőtt délelben a tizedik század egy bakája ebédet vitt Dragalinának a

börtönbe. Kinyitották az ajtót, a legnagyobb meglepetésükre Dragalinát nem találták bent. Arra gondoltak legelőbb, hogy valamiképpen kiszökött Dragalina börtönéből s csak mikor másodsor is keresték a fedett ablakainál fogva homályos börtönhelyiségben, akkor látták meg, hogy Dragalina az ablak rácsozatra felakasztva élettelenül függ. Lepedőjét kötötte a nyakára s ennél fogva akasztotta föl magát.

Azt mondják, hogy Dragalina nagyon el volt keseredve azóta, hogy azok a társai a kik vele együtt rukkoltak be, hazamentek. Elkeserítette az a nyolc hónap, amit utólag még szolgálnia kellett s most attól félt, hogy újra börtönbe kerül, s hogy ezt az időt is még nána kell szolgálnia.

UJDONSÁGOK.

Asszonyok

a szavazati jogért.

Kolozsvár, július 4.

Bár egy belügyi szomorú viszonyaink, mint az orosz-japán háború a legnagyobb mértékben lekötött érdeklődésünket, mégsem kerülheti el figyelmünket azonban fontos-ságára nézve világgrszóló női kongresszus, mely Berlinben a napokban fejezte be nagy-érdékű ülészeit, mely az asszonynak nemcsak társadalmi, de politikai jogai teljes elismerését és megvalósítását tűzte ki cél-jául s ez értelemben mondta ki egyhangulag határozatát is.

A most még fennálló egyenlőtlenséget az asszonyok által mind erősebben követelt »asszonyi jogokkal« szembem a mozgalom ellenségei azzal védik: hogy ezt az egyenlőtlenséget a két nem között maga a természet állapította meg. És ezt a tételt olyan nagyon vallják és védelmezik, hogy előreláthatólag a szellemeknek erőszakos küzdelmére lesz szükség, hogy megdőlhessen.

Ez a tétel érvényesül a kormányzatban, a törvénykezésben és törvényalkotás-ban, a közigazgatásban s az alkotmány egész organizmusában és bármennyire ágas-kodik is ellene az ideális jogérzés, csakis — ismételtük — erőszakos forradalom fogja megdönteni. Talán csak az a nagy forradalom, a mely minden régi fogalmat, avult konvenciót és lehetetlenséget, vagy legalább fölöslegessé áll berendezkedést föl fog forgatni....

Egyelőre a békés szervezkedés eszközeivel rontanak neki. Maguk az asszonyok szervezkednek, hogy e tétel »hazugságáról« — és mint ők mondják — »igazságtalanságáról« a társadalmat és az államot meggyőzzék. Maguk az asszonyok látnak hozzá az alkotmányos jogok megszerzéséhez. A mai társadalom alapján, a mai társadalom eszközeivel akarják megfűtteni a mai társadalmat. — Erdekes próbálkozás, sok benne a lelkeség, de kevés benne a siker valószínűsége. A világ mindenféle részéből összegyűlt asszonyok kiküldöttéi nemzetközi szövetséget alakítottak, melynek az lesz a dolga, hogy a nőknek megszerezze a szavazati jogot. A választói jogot, amely a polgári jog alapja. Az asszony polgár akar lenni és megakarja dönteni azt a »hazugságot«, hogy a két nem természetes különbsége megköveteli a két nem polgári helyzetének különbségét.

A berlini sokadalom megtalálta a nő-emancipáció igazi módját. A nők szavazati-joga ne legyen a nőemancipáció betetőzése, hanem legyen az emancipáció megszerzője. A szavazati jog minden más jog megalapítója, védője és biztosítója. Nem igen valószínű ugyan, hogy a női szavazati jog eszméje a mai állami rendben és a mai társadalmi alapon megvalósulhat, de a női szavazati jogra való törekedés logikus, szükséges, természetes törekvése a nő egyenjogúsítása hűveinek. A nő részt kér a társadalom és az állam intézésében és ezzel az osztályával majd csak biztosítja magának minden egyéb jogát, minden jogát.

A berlini kongresszus részesei nem igen ismerték föl a maguk helyzetét. Csak az ideáljukra, a nő egyenjogúságára gondoltak s a világért se gondoltak volna — a továbbiakra is. Arra például, hogy az ő esz-

méjük diadala nem reform, hanem forradalom.

Nagyszerű, hatalmas forradalom. És arra sem gondolhattak, hogy a diadalukat más, mint forradalom meg nem szerezheti. Hiába hivatkoznak arra a négy amerikai államra, a melyben az asszony a férfival teljesen egyenlő jogu polgár, mert először is abban a négy államban az új rend a réginek fölfordulásával járt, másodsor pedig az a négy amerikai állam modern, új szervezet, míg az európai kontinens államai és társadalmak megrogyózt, meggyökerezett, megkövesedett régi szervezetek.

A berlini nőkongresszus tagjai azt hiszik, hogy rendes polgári agitációval, egyesületek alapításával, fölulvasások tartásával meg lehet változtatni a nagy igazságtalanságot, amelynek megokolására és megvédésére a mai és a tegnapi társadalom a természetet is sorompóba szőlította és hazugságra szorította. Hiu ábránd! A társadalmat nem lehet arra kérni, hogy legyen szíves kiugrani a börtönből, mint pedig ilyenféle operációra biztatja az érdekes szervezettel, az asszonyok nemzetközi szervezete. A társadalomnak olyan gyökeres átforgatása nem »meggyőzések« mozgalmán utján történik.

A berlini kongresszus taktikája jó, a szavazati jog megszerzésére való törekvés logikus, de a reform mégse csinálható meg pusztán reformálással, mert hát — revolúció szükséges hozzá....

És résztvesz a mozgalomban — Magyarország is. A magyar nők küldöttéi is megjelentek Berlinben s csatlakoztak a nemzetközi szervezethez. A nemzetköziségről ne illessük őket szemrehányással. Hiszen a világot nem lehet egy helyben a sarkakból ki forgatni. Már Archimedes is meggyőződött róla, hogy ez csak elméletben lehetséges. Azóta se találták meg a világforradalom archimedesi pontját. Már pedig egy világ kiforgatására vállalkoznak azok a magyar nők is, a kik a női szavazati jog megszerzésére szövetkeztek.

— (Iskolatársak találkozója.) A kolozsvári kegyesrendi gimnáziumban ezelőtt tíz évvel végzett ifjak találkozóra gyűltek össze tegnap Kolozsvárra. Délelőtt egyik társuk, Ruszka Zoltán, Wolaffka Nándor püskök titkárja, a kegyesrendi templomban misét mondott, majd a gimnázium igazgatóját s volt tanáraikat keresték fel. Döbben Nagy Gábor éttermében kedélyes bankett volt, melyen tíz év történetéről számoltak be egymásnak.

— (Hirtelen halál a vasúti állomáson.) Pál János a New York szálló portása tegnap reggel kötelességéhez képest a szálló kocsiával kiment a pályaudvarra az érkező vendégek fogadására. Kérkezve a pályaudvarra, a mint kiakart szállani a kocsiból, a szivéhez kapott és holtan rogyott össze. Az előhívott mentők csak a beállott halált konstatálhatták.

— (Halálozás.) Bartha István államvasúti pénztárvizsgáló ellenőr f. hó 1-én — mint már röviden jelentettük — Kolozsvárra elhunyt. Az elhunyt egyike volt az államvasúti tisztviselői kar legszorgalmasabb és legmunkásabb tagjainak. Nehéz kötelességének hű és pontos teljesítésében egy valódi hivatalnok példaképét adta s ezzel egy felebbvaló, mint karsárai szeretet megnyerte. Temetése tegnap délután ment végbe a London utcai gyászháztól. Megjelent a végtesztesség adására ismerősei, barátai s rokonain kívül a kolozsvári tisztviselőség majdnem teljes tisztikara Polák, Herczeg, Melitsko, Kovács felügyelők vezetésével. A temetési szertartást nagy segédlettel unokacsó: Bartha Ferenc plébános végezte. Az elhunytban Vajda Gyula dr. egyetemi tanár közeli rokonát siratták.

— (Egy magyar borzalmas kivégzése Amerikában.) Schiller Mihály magyar kormarást Ohio államban halálra ítélték és a villamos széken való kivégzést június 17-én tüzték ki. A halálra ítélt magyart éjjel után vezették a villamos kamarába s fűtették a székbe. A delitvensen az előírás szerint csak egy szürke posztó katonakabát és nadrág volt. Az állami elektrotechnikus 1750 Voltaerájú áramot engedett a testen keresztül 53 másodpercre. Erre látszólag már beállott a halál, de az orvosok rendelkezése még egyszer ugyanilyen erős, de csak 40

Tennis-felszerelések.

Schuster Emil

Norinbergi, diszmű, játék, sport, vadászati és fényképészeti kellé-

kek áruháza.

Kolozsvár, Mátyás király-tér.

(Gróf Rhédey-palota.)

Telephon: 183. Telephon: 186.

